

ERHVERVSJURA

Offentliggjort
15. maj 2009

Bankers råd og ansvar

NÅR DET GÅR GALT: Man skal ikke regne med at få medhold i Pengeinstitutankenævnet, blot fordi en bank har anbefalet en risikofyldt investering, som gik galt. Ansvarer kan derimod indtræde, hvis banken ikke har orienteret kunden tilstrækkeligt om såvel gevinstchancer som tabsrisiko.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

I DECEMBER 2006 købte Hansen (kan vi kalde ham) i sin bank aktier for ca. 600.000 kr. Knap halvandet år senere var han blevet lidt træt af det der med aktier, for han havde i løbet af foråret tabt ca. 60.000 kr. på dem.

Han gik derfor ned til den rare og meget personlige kunderådgiver i banken. Her sagde han til rådgiveren, at han gerne ville sælge sine aktier for at undgå yderligere tab. For at være helt sikker ville han indsætte provenuet på en højrentekonto i banken.

Hertil svarede rådgiveren, at det kunne Hansen naturligvis godt gøre, men han kunne anbefale et endnu bedre alternativ: ScandiNotes III Junior. Det ikke alene lød godt, som rådgiveren sagde, det var godt.

Hansen accepterede det gode tilbud. Som den oplyste læser af disse spalter vil vide, gik det gruelt galt, og Hansen mistede alle sine penge.

I marts i år traf Pengeinstitutankenævnet afgørelse i sagen. Nævnet fandt, at Hansen ved sin oplysning om, at han som udgangspunkt ønskede pengene indsat på en højrentekonto »tilkendegav, at det, der i den tidligere udarbejdede investeringsprofil var anført om hans risikovillighed, ikke længere var gældende, og at hans risikovillighed herefter måtte betragtes som lav«.

Hans tidligere profil havde ligget på en "mellemrisikovillighed". Nævnet

fortsatte med at fremhæve, at rådgiveren ikke havde oplyst Hansen om den særlige risiko ved ScandiNotes III Junior, ligesom de informationspapirer, der var fremme på mødet med bankrådgiveren, ikke indeholdt tilstrækkelige oplysninger.

ANKENÆVNET fandt, at banken havde handlet ansvarspådragende i sin rådgivning af Hansen og fortsatte:

»Under de foreliggende omstændigheder, hvor det må lægges til grund, at klageren ville have indsat provenuet ved salget af aktierne på en højrentekonto i Lokalbanken, hvis han ikke havde modtaget den fejlagtige rådgivning, findes konsekvensen af den begærede fejl i overensstemmelse med klagerens principale påstand at måtte være, at banken skal tilbageføre klagerens køb af obligationerne og forrente købesummen på 535.841,18 kr. fra den 29. maj 2008 på de vilkår, som var gældende for bankens højrentekonto. I det beløb, som banken skal betale, skal dog fragå eventuelle renter, som klageren måtte have oppebåret af obligationerne.«

I EN ANDEN SAG, ligeledes fra marts og vedrørende den samme bank – havde klageren også købt ScandiNotes III Junior-obligationer, idet klageren ønskede at »købe obligationer med henblik på at nedsætte risikoen på sin værdipapirbeholdning, der alene bestod af enkeltaktier og aktiebaserede investeringsbeviser.«

Nævnet fandt, at klageren måtte indse, at »virksomhedsobligationer var forbundet med en større risiko end stats- og realkreditobligationer«, men nævnet fandt samtidig, at bankens medarbejdere ikke gjorde klageren opmærksom på den "særlige risiko", som netop disse obligationer indebar. Derfor havde bankens medarbejder også i denne sag handlet ansvarspådragende.

DET ER normalt Pengeinstitutankenævnets opfattelse, at bankkunder generelt må vide, at investering i aktier er risikofyldt, og at kunderne, hvis de ønsker "forsiden af medaljen" i form af en sandsynlig betydelig bedre forrentning end af sikre statsobligatio-

ner eller lignende, også må leve med "bagsiden af medaljen", nemlig en tilsvarende forøget risiko for, at man kan miste penge.

Dette forekommer umiddelbart rigtigt, hvis vi har at gøre med en almindeligt fornuftig bankkunde. Det forekommer således også rigtigt, at man som kunde ikke skal kunne "forsikre sig" mod et tabe penge på sine investeringer ved at hævde, at man intet vidste om investeringer – og i hvert fald var blevet vildledt af sin bank – hvis aktiemarkedet går galt, hvorimod man er en pokkers karl og en nærmest genial investeringsstrateg, hvis det går godt.

Det, der adskiller sagerne om ScandiNotes III Junior fra almindelige sager om investering, er, at disse papirer var usædvanligt risikable, idet manglende betalingsevne hos blot 1 af de deltagende 22 pengeinstitutter i første række skulle bæres af indehaverne af netop junior-obligationerne.

Man kan da også se, at nævnet begrunder sine fældende afgørelser af banken med, at der var tale om en særlig risiko og især, at bankrådgiveren ikke havde kommunikeret

denne risiko til kunderne. Man skal således ikke regne med at få beskyttelse i Pengeinstitutankenævnet, blot fordi banken har anbefalet en særdeles risikofyldt investering (som gik galt). Det er der ikke noget forkert i, og det er en naturlig forudsætning for, at der også kan være tale om en særdeles gevinstgivende investering.

Ansvarer kan derimod indtræde, hvis pengeinstituttet ikke har orienteret kunden tilstrækkeligt om såvel gevinstchancer som tabsrisiko.

Her skal man naturligvis være opmærksom på, at et rådgivningsmøde forudsætter deltagelse af (mindst) to personer, der har hver sin funktion og hver sit mål med mødet.

Dette kan i uheldige tilfælde resultere i, at rådgiveren er helt sikker på, at han (også) har fortalt om risiciene ved den mulige investering, og at dette faktisk er sandt, men at det er lige så sandt, at kunden aldrig hørte advarslerne om risiciene, men udelukkende hæftede sig ved gevinstmuligheden på mulige både 20, 30 og 40 pct. Man kan sige, at dollartegnene i kundens øjne i et sådant tilfælde bliver så store, at

de spærres for ørerne. **EN SÆRLIG** situation foreligger, hvor banken yder lån til kundens investering i bankens aktier. En sand win-win-situation for banken, men med risiko for en modsvarende loose-loose-situation for kunden. Og det er præcist, hvad der er sket i en række sager.

Også disse tilfælde har Pengeinstitutankenævnet for nylig taget stilling til. Situationen er ikke helt enkel. På den ene side kan man sige, at hvis rådgivningen fandt sted i efteråret 2006 (som i en af nævnets kendelser fra begyndelsen af marts i år), var bankaktier efter alle tegn og sol og måne at dømme faktisk noget af det sikreste, man kunne investere i (så kort er vores hukommelse).

På den anden side er det i dag blevet direkte forbudt ved lov at tilbyde kunder lånepakker til køb af pengeinstituttets egne aktier.

Ikke så overraskende er retsstillingen vedrørende disse forhold ikke ganske afklaret.

Pengeinstitutankenævnet har således – som det ikke så sjældent sker – delt sig i et flertal på 3 og et mindretal på 2. Det er dog interessant, at et samlet ankenævn, inden det deler sig i 2 grupper, indledningsvist udtaler:

»Det må lægges til grund, at Roskilde Banks medarbejder i efteråret 2006 anbefalede klagerne at optage lån i banken til køb af aktier i banken, hvilket Ankenævnet finder kritisabelt.«

HEREFTER vil flertallet imidlertid frifinde med følgende begrundelse:

»Vi finder, at det nævnte forhold ikke i sig selv kan føre til, at banken er erstatningsansvarlig over for klagerne. Det er ikke godtgjort, at bankens medarbejder tilkendegav, at investeringen var uden risiko, og vi finder heller ikke grundlag for at fastslå, at medarbejderen på anden måde begik ansvarspådragende fejl ved sin rådgivning af klagerne. Det bemærkes herved, at disse hævninger kunne være uvidende om den risiko, der er forbundet med investering i aktier, eller om den yderligere risiko, en lånefinansiering af investeringen indebærer.«

Mindretallet på 2 ville finde banken erstatningsansvarlig bl.a. med følgende argumentation: »... tilbuddet om lån til køb af Roskilde Bank-aktier er en ekstrem risikofyldt aftale, at initiativet til aftalen kommer fra Roskilde Bank, at Roskilde Bank havde en egen særlig økonomisk interesse i at sælge egne aktier, som dog ikke blev oplyst til kunden, idet banken havde brug for kapital til at understøtte bankens kraftige vækst.«

Mindretallet fandt, at sådanne lånepakker til køb af egne aktier både stred mod branchekutyme og mod lovens regler om god skik. Hvorvidt domstolene i en eventuel senere retssag vil følge flertallets eller mindretallets argumentation og resultat er vel ikke ganske klart. ■

HOVEDPUNKTER

■ Pengeinstitutankenævnet behandler klager over banker og sparekasser, men afgørelserne er ikke nødvendigvis enstemmige.

■ Det er uklart, hvorvidt domstolene i en eventuel senere retssag vil følge flertallets eller mindretallets argumentation og resultat.

NIELS BO BOJESSEN '08